

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЯКОСТІ ОСВІТИ
ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

за результатами соціологічного дослідження
**«ВІД АБІТУРІЄНТА ДО ПЕРШОКУРСНИКА:
СПРИЙНЯТТЯ СЕБЕ, УНІВЕРСИТЕТУ,
ПРОФЕСІЇ»**

Автор:

к.соц.н. Марущенко О.А.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ І РЕСПОНДЕНТІВ

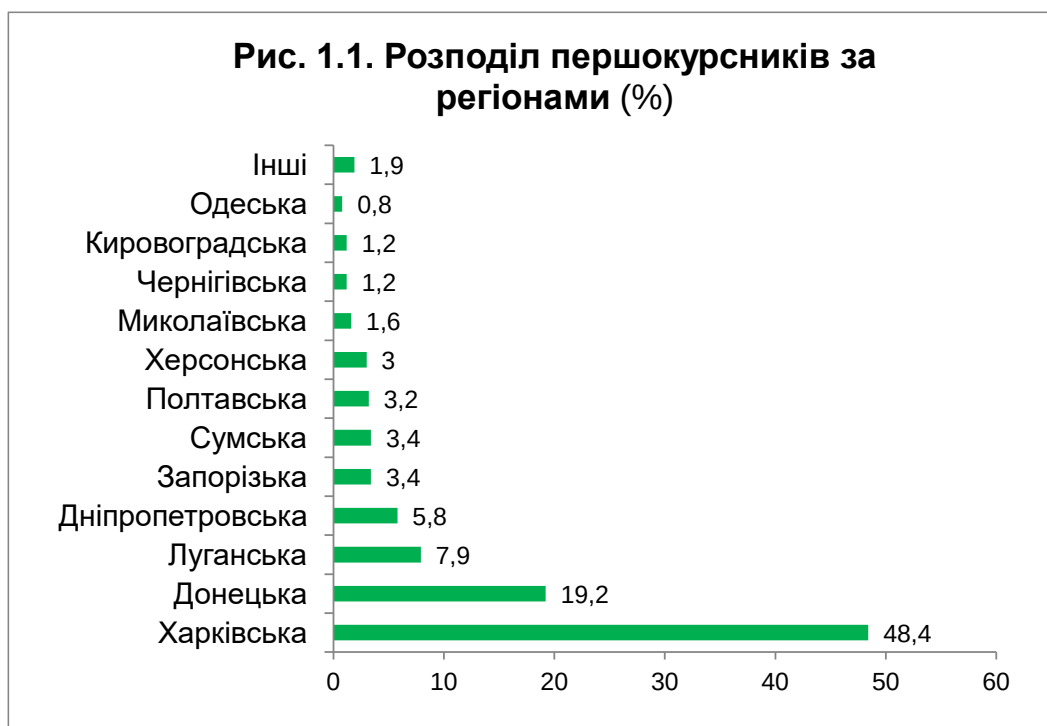
Соціологічне дослідження «Від абітурієнта до першокурсника: сприйняття себе, університету, професії» було проведено у вересні – грудні 2020 року.

Дослідження включало наступні етапи:

- розробку соціологічного інструментарію (вересень-жовтень),
- польовий етап (збір даних) (листопад-грудень),
- комп'ютерну обробку даних (грудень),
- соціологічний аналіз даних (грудень),
- підготовку підсумкового звіту (грудень).

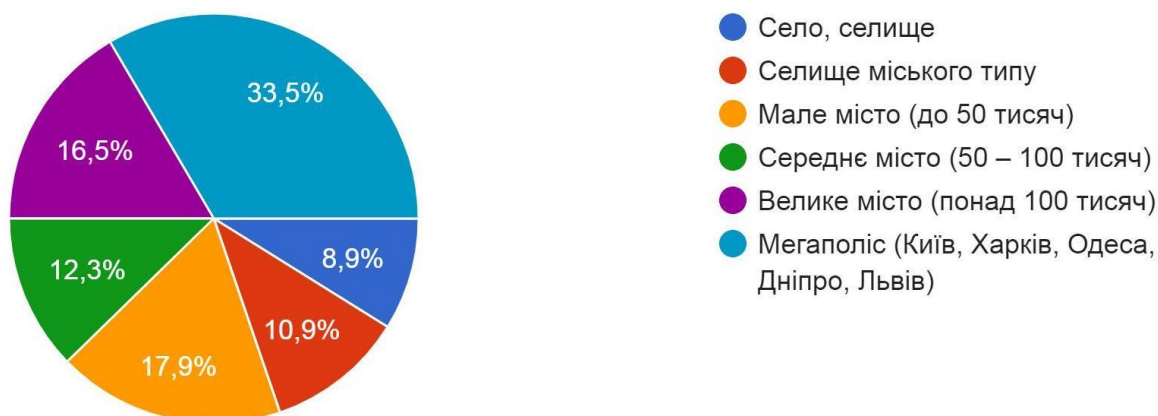
У дослідженні застосовувалася методика напівстандартизованого онлайн-опитування (форма складалася з 48 запитань).

Вибіркова сукупність як така не формувалася: посилення на електронну форму анкети було розіслано через корпоративну пошту вітчизняним студентам 1-го курсу усіх основних спеціальностей. Як результат, у дослідженні взяли участь 496 респондентів.

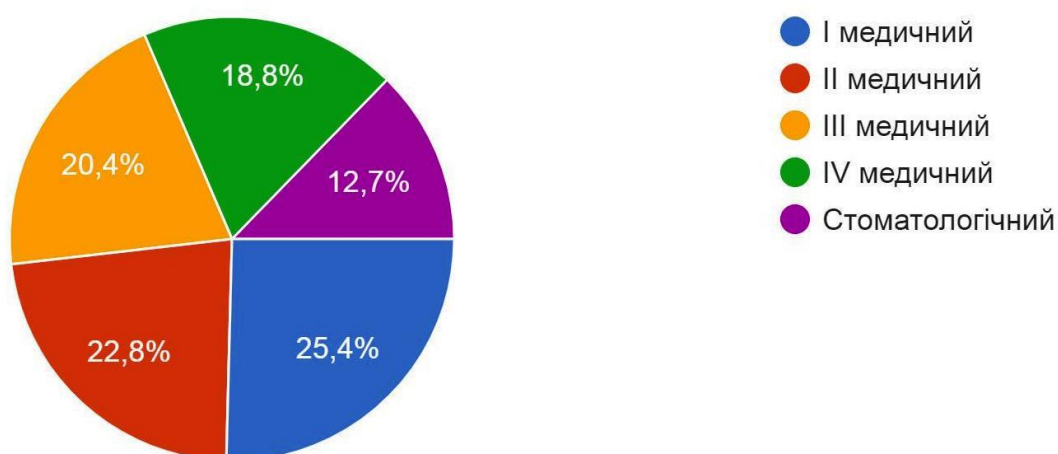
48,4 % респондентів виявилися вихідцями з харківського регіону, 19,2 % представляють Донеччину, а 7,9 % – Луганщину (див. рис. 1.1.). Третина опитаних до вступу в ХНМУ постійно проживали у мегаполісах, і це є найбільшою когортою за типом населеного пункту (див. рис. 1.2)

Рис. 1.2. Розподіл першокурсників за типом населеного пункту

Розподіл респондентів/-ок за факультетами, у цілому, є подібним до реального розподілу в рамках усієї генеральної сукупності (див. рис. 1.3).

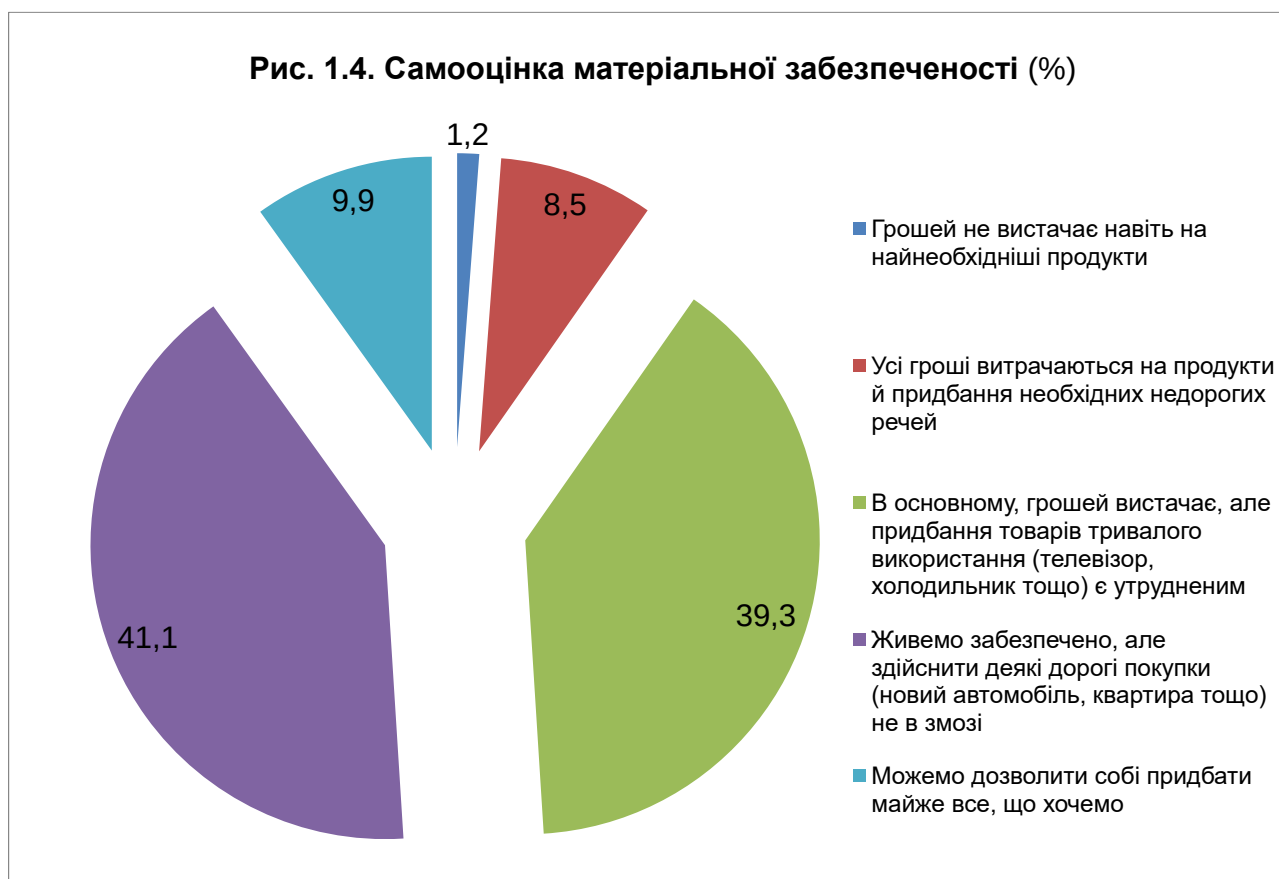
Рис. 1.3. Розподіл першокурсників за факультетами

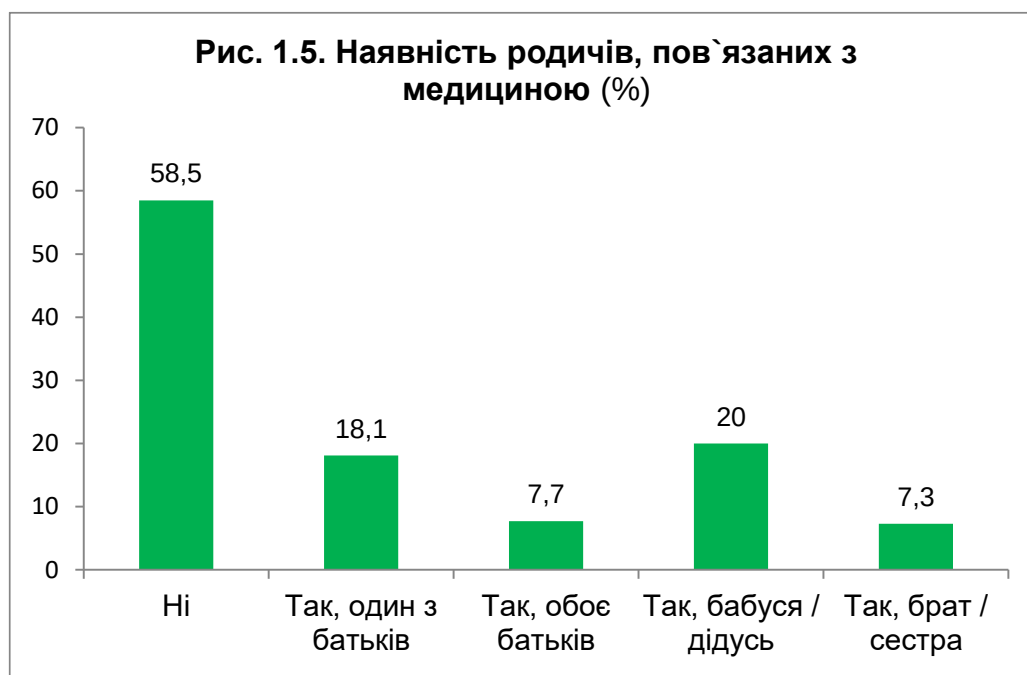
Вік 91 % першокурсників, які взяли участь у дослідженні, складає 17-18 років. 71,4 % опитаних осіб вказали на приналежність до жіночої статі, 28,6 % – до чоловічої.

88,1 % зазначили, що у щоденному спілкуванні вони частіше використовують російську мову, 22 % – українську (у цьому запитанні можна було обирати більше одного варіанту відповіді чи вказати свій варіант, чим скористалися декілька осіб, які згадали також інші мови, наприклад, вірменську та грузинську).

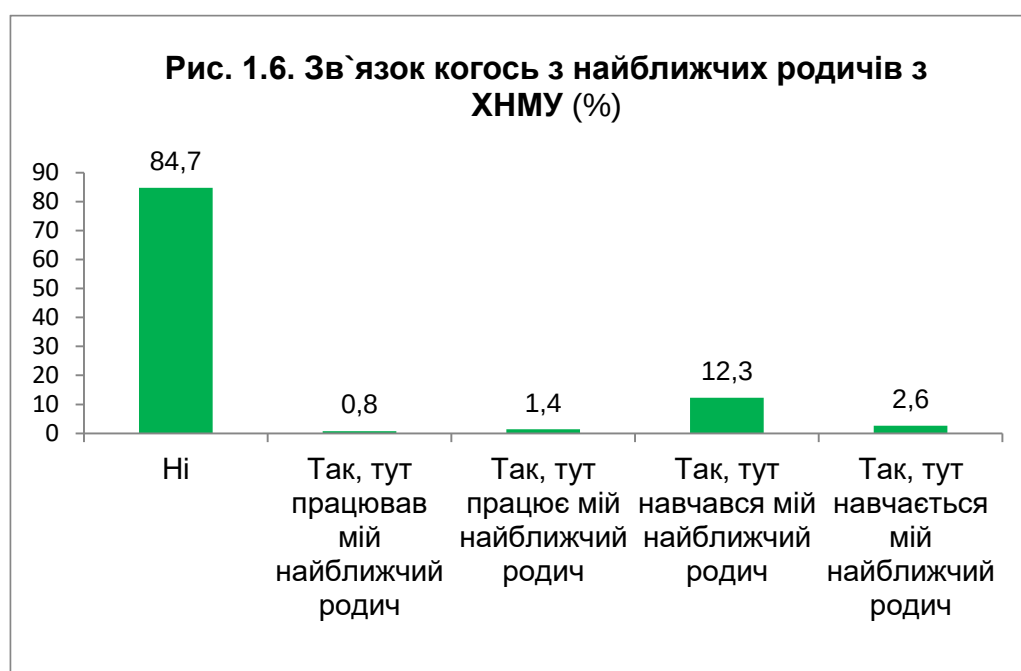
Приблизно половина опитаних вказали на високий рівень своєї матеріальної забезпеченості (див. рис. 1.4): вони або можуть дозволити собі придбати майже все, що хочуть, або живуть забезпечено, проте не можуть дозволити собі дорогі покупки. На протилежному «полюсі» (найнижчі дві позиції) перебувають лише 9,7 % опитаних. Нарешті, 39,3 % займають «класичну» середню позицію – це ті, кому грошей, загалом, вистачає, окрім як на придбання товарів тривалого використання.

Більшість опитаних першокурсників (58,5 %) не мають серед родичів тих, чиє життя пов'язане з медициною. Натомість, значна кількість респондентів якраз, навпаки, таких родичів мають (див. рис. 1.5).

При цьому деякі з опитаних студентів мають родичів, пов'язаних навіть із самим ХНМУ (див. рис. 1.6) – в основному, серед тих, хто вчився чи вчиться тут (14,9 %), але є й такі родичі, які працювали чи навіть досі працюють у нашому університеті (2,2 %). Хоча слід зазначити, що 84,7 % першокурсників, які взяли участь у дослідженні, родинними зв'язками з ХНМУ ніяк не пов'язані.

2. ПЕРШОКУРСНИКИ ПРО ПРОФЕСІЮ ТА УНІВЕРСИТЕТ

Що найбільше приваблює першокурсників у професії лікаря (див. рис. 2.1)? Як виявилось, це, передусім, можливість приносити користь, надавати допомогу і полегшувати страждання інших (зазначили 76,2 % опитаних), можливість реалізувати давню мрію (56,5 %), а також міркування щодо престижності професії (51,4 %). Найменше першокурсники переймаються через можливість продовжити сімейну традицію (лише 8,5 %). 2,4 % респондентів/-ок заявили про те, що у професії лікаря їх нічого не приваблює.

Рис. 2.1. Що найбільше приваблює у професії лікаря? (%)

Першочергову роль у тому, що респонденти успішно склали ЗНО та вступили до університету, зіграли приватні репетитори (44,4 %), а також самопідготовка (34,9 %). Про те, що ключову роль зіграли школа і шкільні педагоги, заявили лише 7,9 % опитаних.

Ми попросили першокурсників пригадати, звідки вони дізналися про Харківський національний медичний університет (див. рис. 2.2). Як бачимо, основним інформаційним джерелом був офіційний сайт університету (на нього вказали 59,3 % опитаних), а також неформальні канали – друзі та знайомі, які навчаються тут (36,7 %). «День відкритих дверей» як спеціальний захід щодо інформування абітурієнтів посів лише четверте місце в умовному «рейтингу інформаційного впливу» (24,2 %), поступившись ще й соціальним мережам (26,6 %).

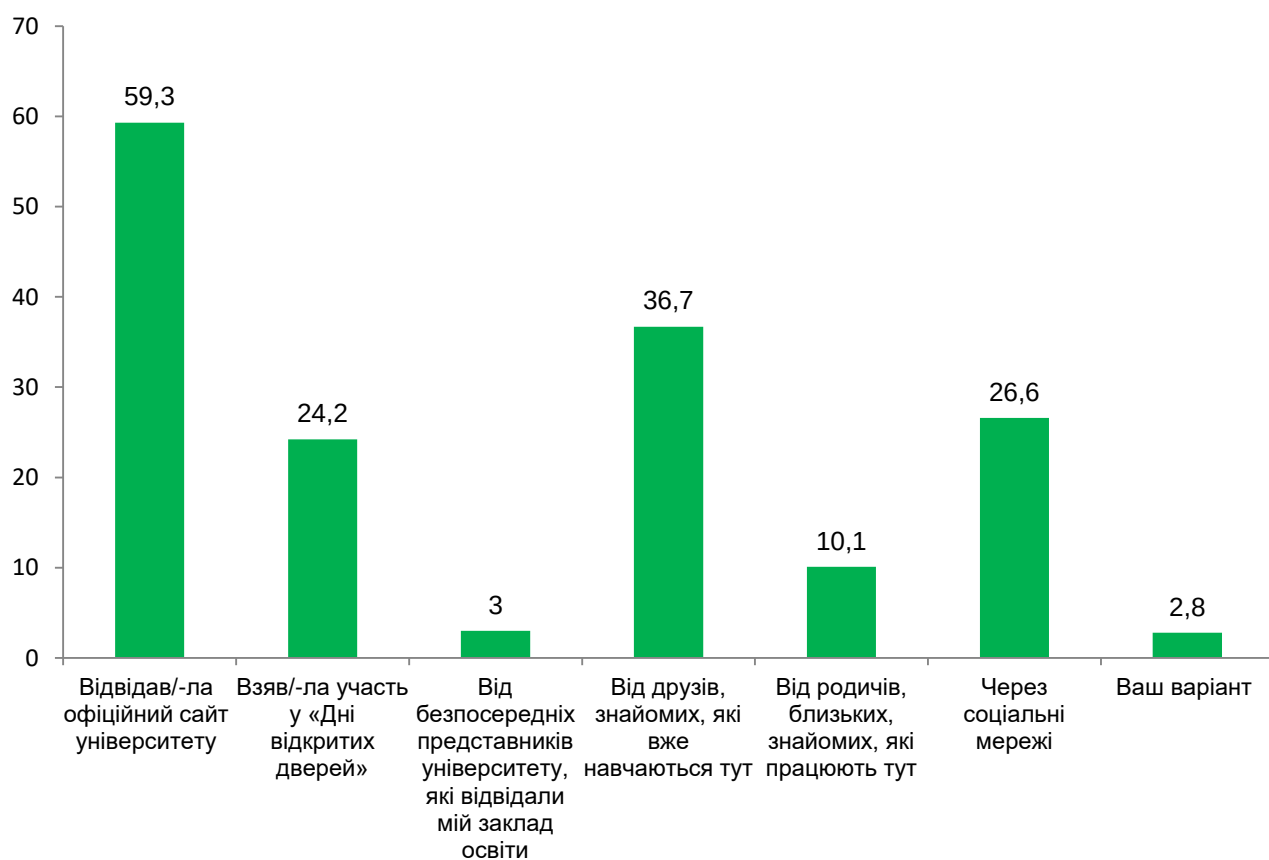

Рис. 2.2. Як Ви дізналися про ХНМУ? (%)

Лише для 14,9 % респонденток/-ів ХНМУ був єдиним місцем, куди вони подавали заяви в електронному кабінеті вступника. Привертає увагу перелік основних причин, що сприяли вибору для навчання саме нашого університету (див. рис. 2.3). Так 68,1 % пояснили свій вибір тим, що ХНМУ є одним з найкращих медичних вишів країни з якісною освітою. Половині опитаних подобається Харків як місце для навчання, 48 % першокурсників,

які взяли участь у дослідженні, чули багато позитивних відгуків про наш університет, а для 37,9 % опитаних ХНМУ є синонімом престижу.

Рис. 2.3. Причини обрання для вступу ХНМУ (%)

58,7 % респондентів/-ок вказали на те, що вибір університету для навчання був виключно їх особистим вибором, ще 24,2 % заявили про певну роль у цьому близьких людей.

Але найголовніше полягає у тому, що переважна більшість опитаних (78,2 %) тією чи іншою мірою задоволені своїм вибором (див. рис. 2.4), що приблизно в двадцять вісім разів (!) перевищує відсоток тих, хто незадоволені вибором для навчання нашого університету (2,8 %).

Слід зазначити значну перевагу і тих респондентів/-ок, чії очікування від ХНМУ співпали з реальністю (66 %), над тими, чії очікування не справдилися (4,4 %).

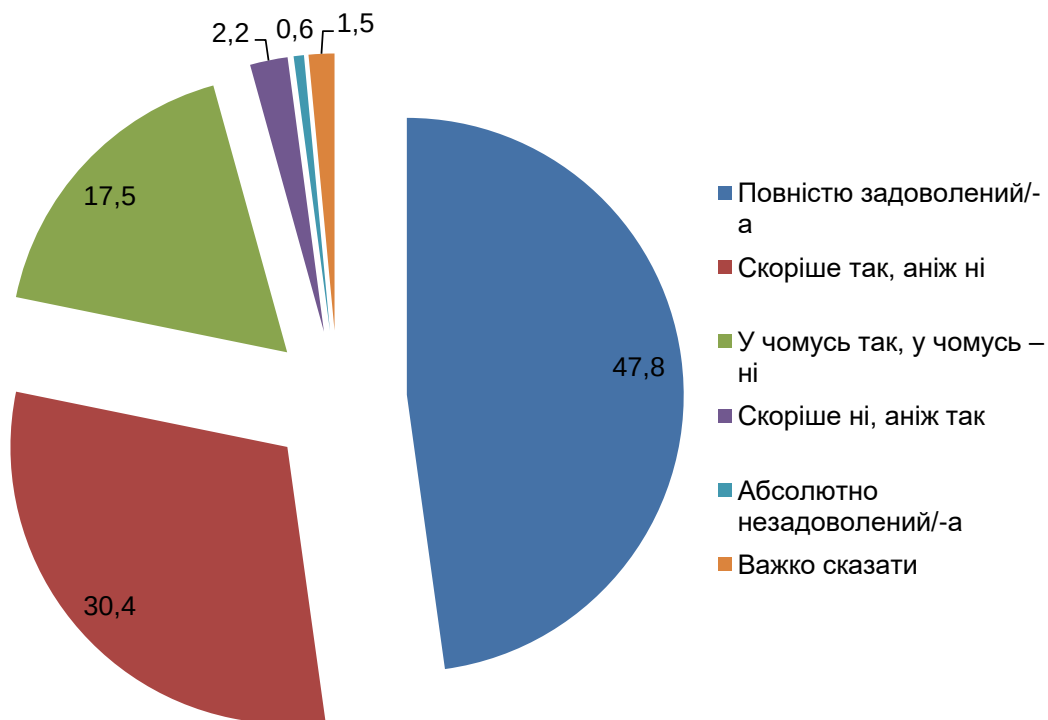

Рис. 2.4. Задоволеність вибором для навчання ХНМУ (%)

З позитивного боку першокурсників вразив, передусім, сам університет, а також навчальний процес. Ось декілька цитат:

«Перше, що мене вразило, це приємна приймальна комісія, та відношення до студентів персоналу цього університету.»

«Професійна команда, гарна матеріальна база і сучасність навчального процесу.»

«Українська мова викладання усіх лекцій та практичних занять.»

«Я думала, що викладачі тут дуже серйозні, навіть злі... Але, на щастя, виявилося, що це зовсім не так: вони дуже спокійні, добре пояснюють матеріал, дають відповіді на питання.»

«Я дуже переживала щодо хабарництва, чула, що в медичних вишах воно досить розповсюджене. Поки що ні я, ні мої одногрупники з такою ситуацією не стикалися.»

Але дещо вразило і з негативного боку, наприклад:

«Дуже вразило суворе ставлення до прогулів.»

«Я думала, нам будуть пояснювати, розказувати, як у школі, а виявилось, що навпаки – чимало часу ми самі вивчаємо матеріал.»

«Дуже багато матеріалу, який студент не встигає засвоїти.»

«Ситуація з карантинном – хочеться бачити препарати уживу.»

«Технічні негаразди під час дистанційного навчання – обмежена кількість присутніх на лекції, через що не завжди можливо потрапити на неї.»

«Те, що іноді спочатку в розкладі йдуть практичні заняття, а вже потім лекції.»

Ми звернулися до студентів з проханням описати умовний «портрет» ХНМУ, уявивши, що університет може мати певні людські риси та якості (див. рис. 2.5).

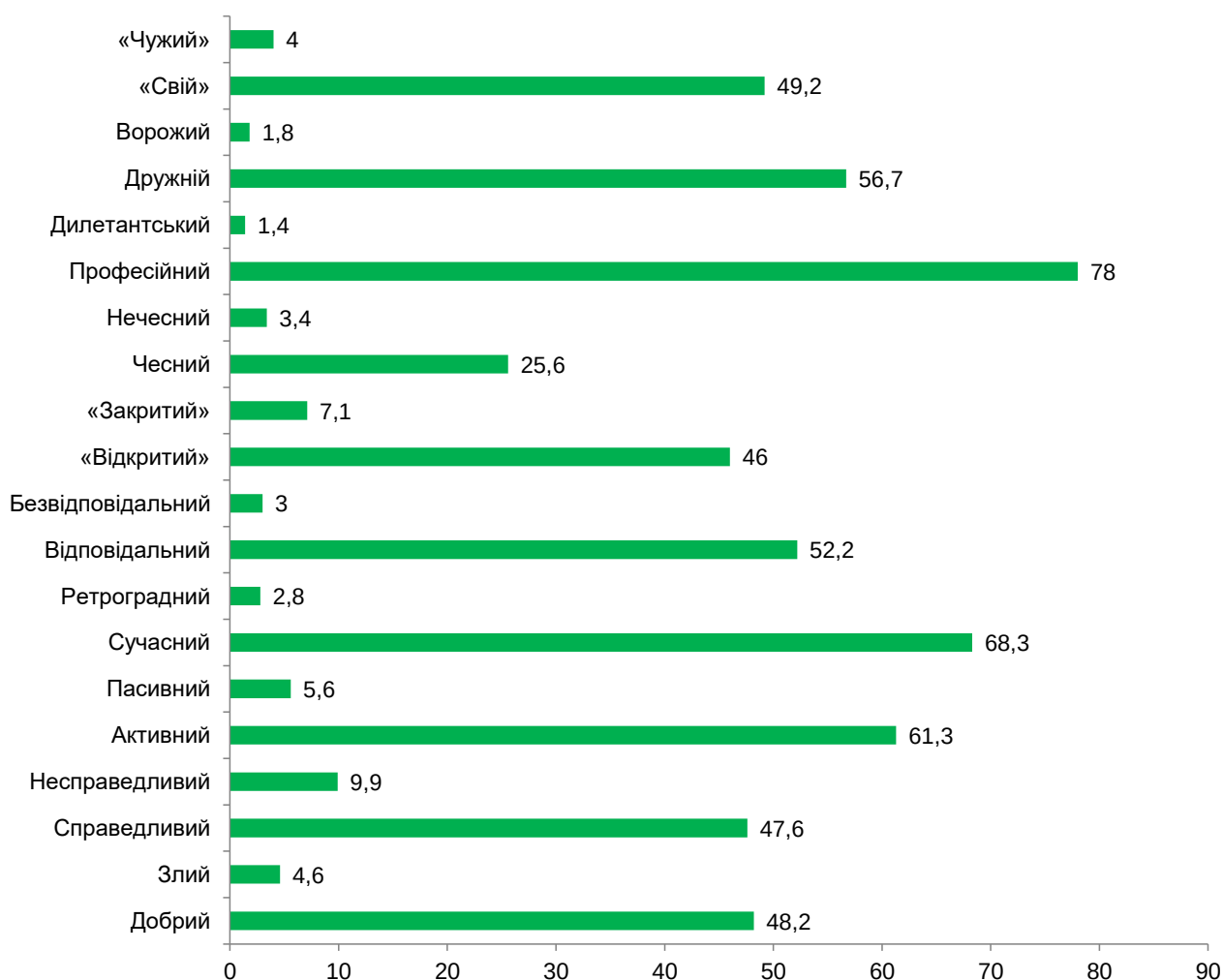

Рис. 2.5. «Портрет» ХНМУ із застосуванням людських рис і якостей (%)

Очевидно, що позитивні риси й якості тут значно переважають над негативними, особливо в таких парах, як «професійний – дилетантський», «сучасний – ретроградний», «активний – пасивний», «дружній – ворожий».

Натомість, привертає увагу той факт, що кожна десята опитана особа наділила університет такою характеристикою, як «несправедливий», і що лише кожний/-а четвертий/-а респондент/-ка вважає ХНМУ чесним (втім, треба визнати і те, що нечесним його вважають лише 3,4 % опитаних).

Підсумовуючи свої перші враження про університет, 86,1 % першокурсників, які взяли участь у дослідженні, вказали на те, що їм подобається навчатися у ХНМУ. Фактична така ж кількість респонденток/-ів (85,7 %) висловлюють впевненість у тому, що по закінченню навчання їм вдасться знайти бажану роботу за спеціальністю.

Загалом, високо першокурсники оцінили й роботу різних підрозділів вишу, з якими їм довелося стикнутися (див рис. 2.6).

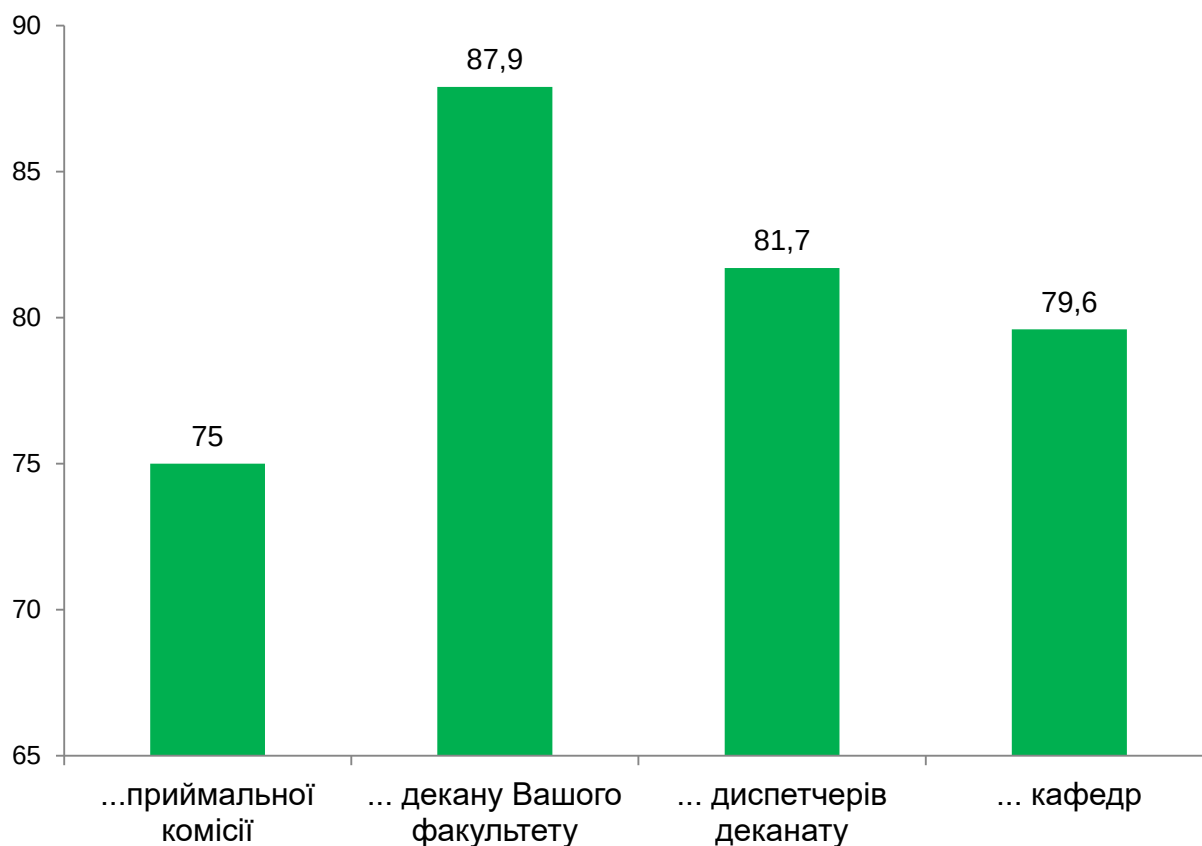

Рис. 2.6. Задоволеність роботою різних підрозділів ХНМУ (%)

Як бачимо, мінімальний показник задоволеності дорівнює 75 (саме такий відсоток опитаних вказали на задоволеність роботою приймальної комісії), що саме по собі може вважатися дуже високим результатом. Найбільше опитане студентство задоволено роботою деканів факультетів (87,9 %).

У наступному блоці опитувальної форми ми запропонували нашим респонденткам/-там погодитися або не погодитися із запропонованим переліком з 15 тверджень, що, передусім, стосуються навчального процесу в університеті. На рис. 2.7 відображені думки тих студентів/-ок, які повною мірою згодні із переліком тверджень.

Аналіз показав, що найбільша кількість опитаних згодні з такими твердженнями, як: «Пари, загалом, починаються і закінчуються за розкладом» (повністю згодні 81,5 %), «Викладачі звертаються до мене на «Ви» (79,2 %) і «Викладачі добре знають свій предмет» (79 %). На протилежному «полюсі» (мінімальний рівень повної згоди) опинилися такі твердження: «Викладачі мотивують мене до вивчення свого предмету» (37,1 %), «Викладачі будують зі мною партнерські відносини» (44,6 %) і «Я задоволена/-ий якістю дистанційного навчання» (45,2 %).

Два запитання анкети були присвячені методам ведення практичних занять: у першому запитанні ми попросили першокурсників оцінити, які з перелічених методів викладачі використовують найчастіше, у другому – які з цих методів є найбільш бажаними особисто для них. Зведені дані за обома запитанням наведені на рис. 2.8.

Загалом, щодо більшості методів спостерігається певний баланс: порівнянна кількість респондентів/-ок позначали їх і як методи, що часто використовуються викладачами, і як методи, що є прийнятними для самого студентства. Однак, є і певні виключення: тести, усні опитування, самостійна робота з навчальним матеріалом і письмові контрольні роботи, судячи з усього, використовуються значно частіше, ніж того хотіли б першокурсники. Протилежна ситуація з рольовими діловими іграми – у

реальному навчальному процесі їх зустрінеш рідко, натомість, доволі значна кількість респондентів/-ок (14,5 %) хотіли б бачити цей метод під час занять.

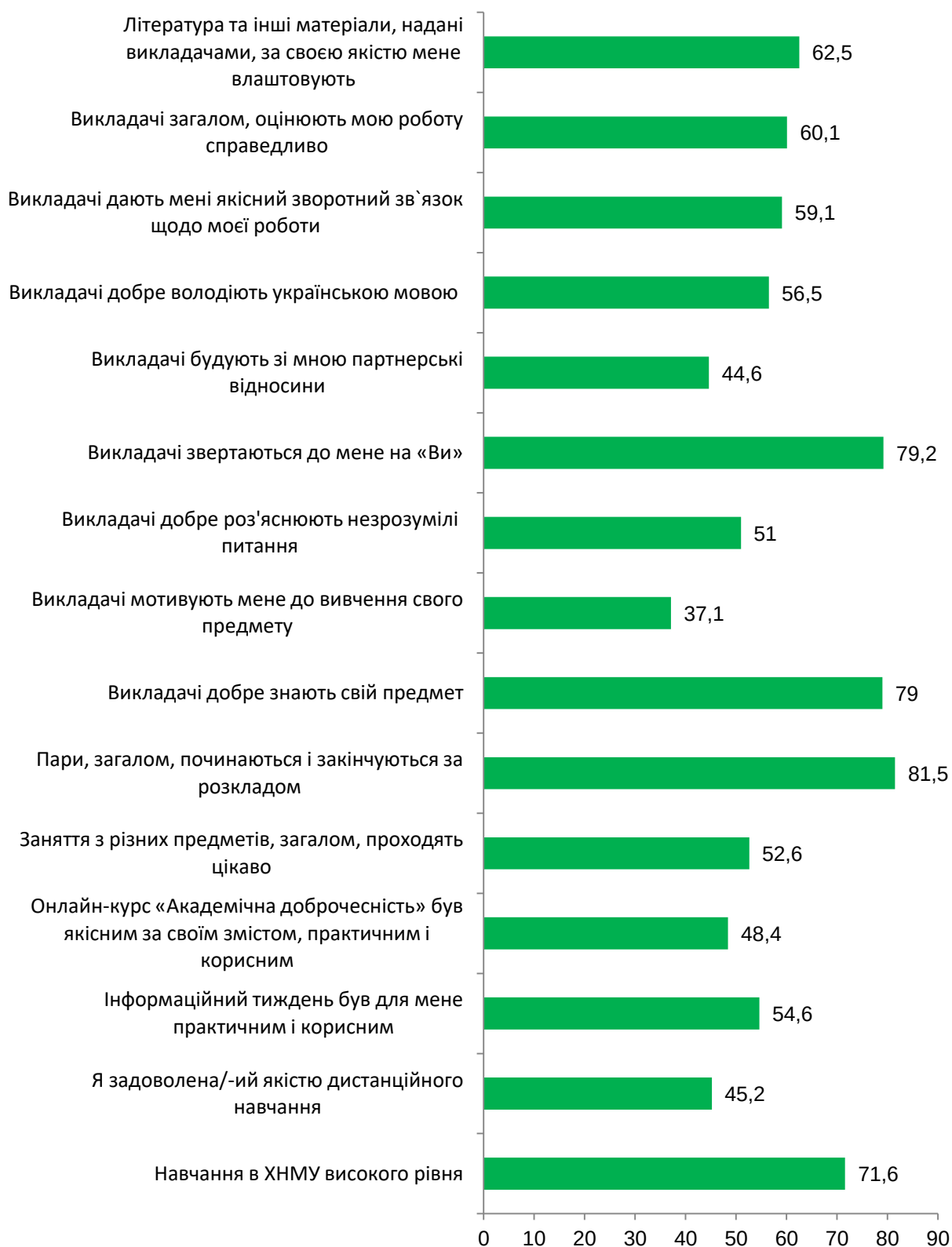

Рис. 2.7. Повна згода із запропонованими твердженнями (%)

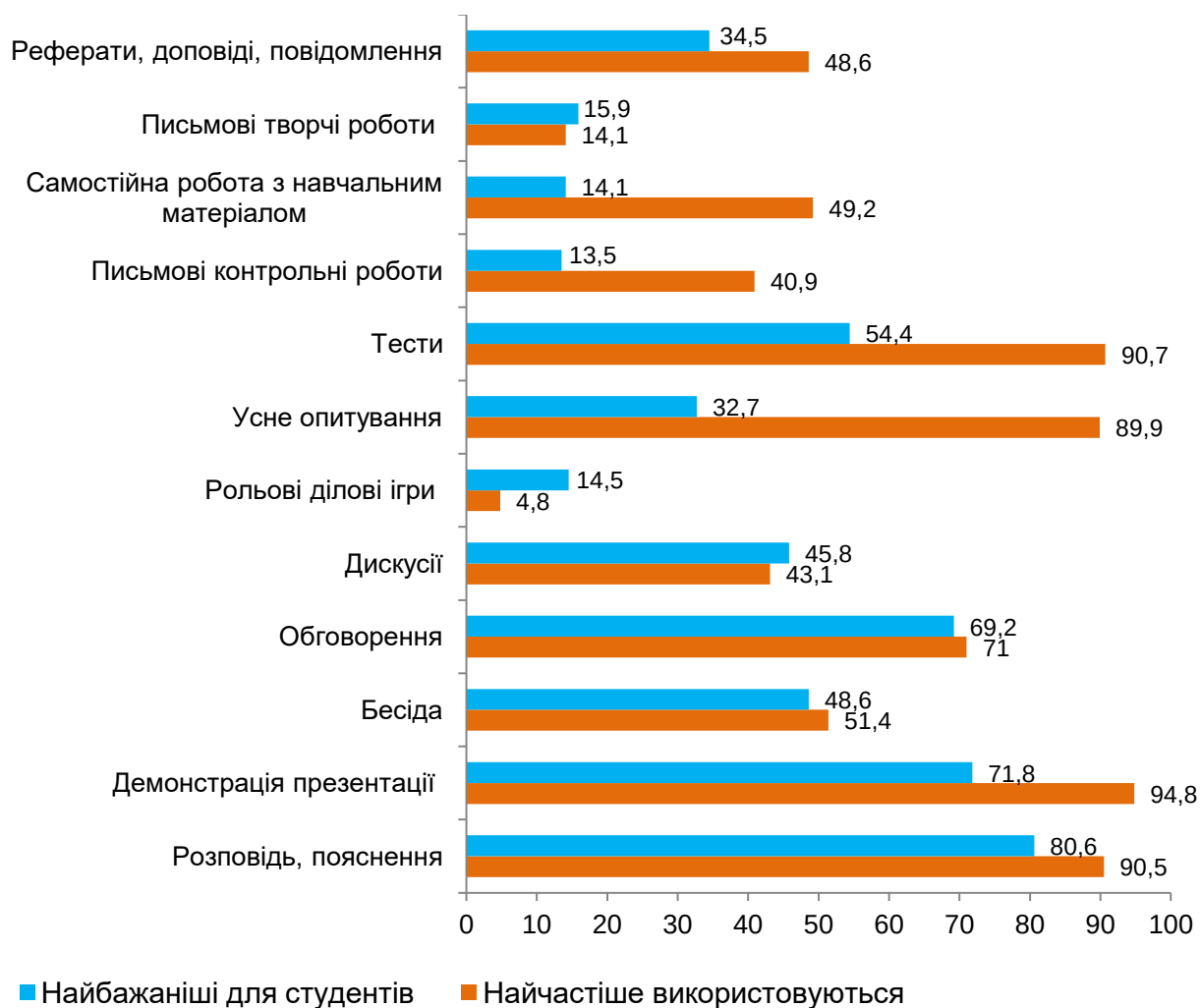

Рис. 2.8. Методи проведення практичних занять – реально вживані та бажані (%)

Окреме запитання стосувалося часу, який студентство щоденно витрачає на домашні завдання та виконання іншої самостійної роботи (див. рис. 2.9). 43,9 % опитаних витрачають більше 4-х годин щодня, ще 23,2 % обрали варіант відповіді «3-4 години». Надалі зі зменшення часу зменшується і кількість респонденток/-ів, які обирають відповідні варіанти відповіді. І вперше в історії соціологічних «замірів» за цим питанням жодна опитана особа не обрала варіант відповіді «Зазвичай домашню / самостійну роботу не виконую» (саме тому ця альтернатива відсутня на рис. 2.9).

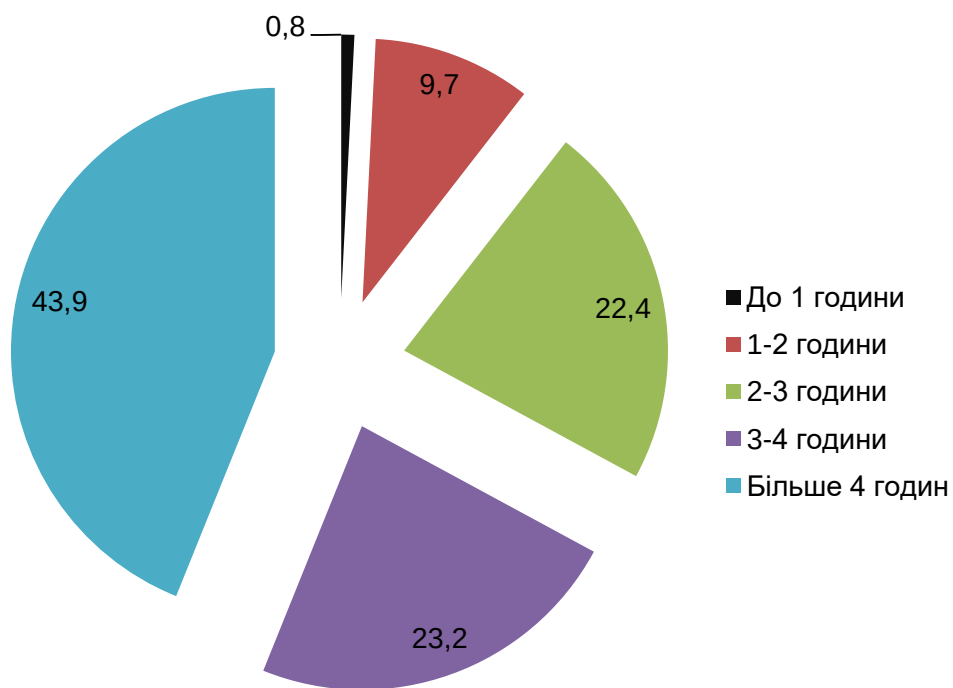

Рис. 2.9. Час, що витрачається на домашнє завдання та іншу самостійну роботу (%)

Два запитання анкети стосувалися безпосередньо дистанційної форми навчання. Так лише 14,7 % опитаних зазначили, що дистанційна форма, з точки зору якості навчання, їм більше до вподоби. 46,4 % першокурсників, які взяли участь у дослідженні, віддали перевагу очній формі навчання, натомість для 34,7 % студентів обидві форми є прийнятними (ще 4,2 % утруднилися з відповіддю на це запитання).

Але якщо вже переводити на дистанційний формат навчальний процес, то який відсоток загального «освітнього часу» варто було б перевести? Відповіді першокурсників на це запитання представлені на рис. 2.10. Як бачимо, думки розділилися приблизно порівну між усіма запропонованими варіантами: наприклад, кількість тих опитаних, які б радили переводити у дистанційний формат не більше 10 % загального «освітнього часу» (14,1 %) ненабагато менша за кількість тих, хто «проголосував» за варіант відповіді «Більше 50 %» (15,5 %).

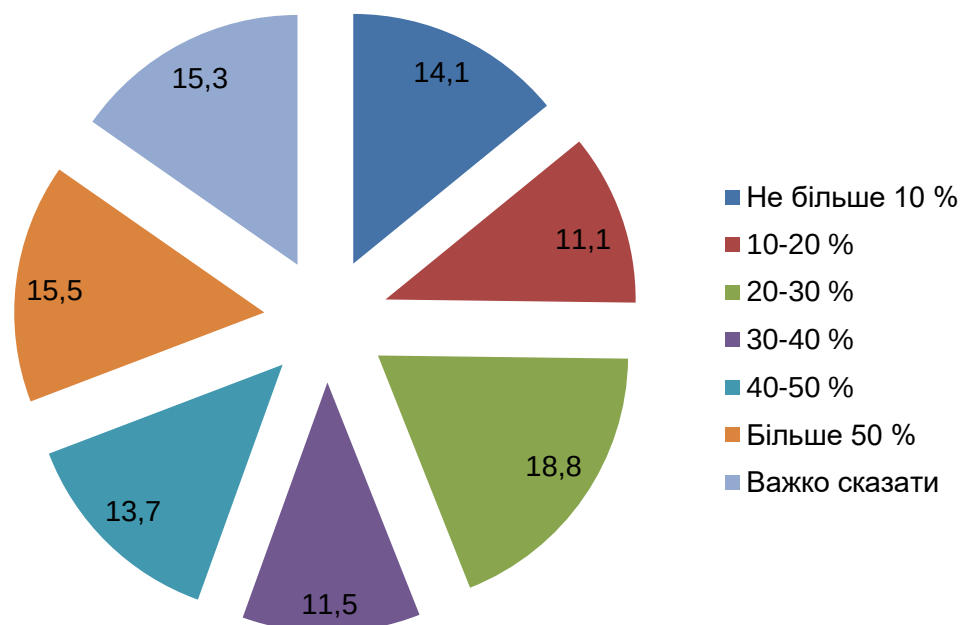

Рис. 2.10. Відсоток загального «освітнього часу», що варто було б перевести у дистанційний формат (%)

Нарешті, ще одне запитання анкети стосувалося м'яких навичок, які студентство хотіло б під час навчання в університеті розвинути в себе найперше. Для аналізу був запропонований перелік, що складався з 11 позицій, які відображали найбільш затребувані в різних професіях м'які навички (див. рис. 2.11).

Найбільше першокурсники потребують розвитку такої навички, як «Здатність висловлювати та відстоювати власну позицію» (її обрали 63,7 % опитаних). Далі в умовному рейтингу розташувалися «Вміння критично мислити» (55,6 %), «Комунікабельність» (53 %) і «Вміння самостійно приймати рішення» (48 %).

Найменше першокурсники потребують розвитку навички співпереживання (16,5 %), а також навички «Вміння вести за собою» (29,4 %).

Рис. 2.11. М'які навички, які першокурсники хотіли б розвинути за час навчання в університеті (%)

Останнє запитання в опитувальній формі було таким: «Уявіть, що у Вас з'явилася можливість надати адміністрації університету якусь пропозицію чи практичну пораду щодо покращення діяльності університету. Що саме ви б надали?».

Переважна більшість опитаних зазначили, що в них немає пропозицій чи порад, бо їх, загалом, усе влаштовує. Наприклад:

«Не буду щось радити, бо ви й без мене знаєте, як покращити діяльність і без того кращого університету. Дякую!»

«На мою думку, пропозиції і поради зайві, бо університет обрав правильний шлях і з кожним днем вдосконалюється.»

Але окремі пропозиції / поради все ж були висловлені, як-от:

«Треба краще заохочувати студентів до участі в науково-дослідницькій діяльності.»

«Треба збільшити кількість програм обміну із закордоном та долучити до цього більше студентів.»

«Я не знаю, чи є у нашому університеті якісь курси, гуртки з англійської та інших іноземних мов. Було б дуже добре, бо 50 % завдань КРОКу будуть англійською мовою. І було б зручно, якби це також міг забезпечити університет, щоб студентам не доводилося шукати репетиторів деінде.»

«Треба змінити розклад, бо за комп'ютером сидіти по 8 годин не дуже велике задоволення...»

«Все добре, але дистанційна анатомія дуже засмучує...»

«Запровадьте змішану форму навчання (лекційні заняття – дистанційно, практичні – очно).»

«Зменшіть плату за гуртожиток.»

«Треба проводити більше заходів, які могли б зблизити колектив.»

Провідний соціолог, к.соц.н.

О.А. Марущенко